

Departement Onderwijs en Vorming (2010). 'Leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. De eerste resultaten van PISA 2009'. Online raadpleegbaar op: <http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2010/bijlagen/20101207-PISA.pdf>.

Stichting Lezen Vlaanderen (2015). 'Meer leesplezier, meer lezers! Meerjarenplan Stichting Lezen Vlaanderen. 2016 -2020'. Antwerpen: Stichting Lezen Vlaanderen.

Ronde 2

Margot Van Dingenen
Universiteit Antwerpen
 Contact: margot.vandingenen@uantwerpen.be

Moeilijke lezers, praktische lessuggesties

1. Inleiding

De tijd dat kinder- en jeugdboeken enkel gebruikt werden in de klas als didactisch hulpmiddel om 'woordenschat' en 'spelling' te onderwijzen, is langzaamaan aan het verdwijnen. Meer en meer scholen begrijpen het belang van leesbevordering en zetten in op een volwaardige behandeling van boeken en op leesplezier. Er zijn dan ook meer dan genoeg argumenten om boeken in de klas te brengen: lezen bevordert bijvoorbeeld het probleemoplossend denken, heeft een taalverrijkend effect, stimuleert de verbeelding en draagt bij aan esthetische vorming. Activerende werkvormen kunnen het leesproces verder bevorderen, zeker ook bij lezers die moeilijkheden ondervinden bij het lezen.

2. Moeilijke lezers

Hoewel leesbevordering meer en meer aandacht krijgt, komen er ook steeds grotere uitdagingen bij. Zo groeit het aantal kinderen en jongeren dat in het onderwijs terechtkomt met een taalachterstand. In de eerste plaats denken we hierbij aan een anderstalig doelpubliek, maar er zijn ook Nederlandstalige kinderen die thuis een taalachterstand hebben opgelopen en daardoor moeite hebben om teksten te lezen en te begrijpen. Voor deze groep is lezen vaak een frustrerende bezigheid en wanneer dat lezen plaatsvindt in de klas kan het zelfs beangstigend zijn. Het zijn die 'moeilijke lezers' die ik vaak tegenkom in mijn lespraktijk, zowel bij NT2 als bij Engels. Wanneer iemand een nieuwe taal leert en daarin gaat lezen, komen er heel wat obstakels naar

boven. Het gevaar bestaat er dan ook in dat lezen niet meer gezien wordt als iets leuks, maar als een taak; iets dat gedaan moet worden. Het is dus belangrijk om er als leerkracht over te waken dat lezen plezierig blijft, zelfs tijdens het leerproces. De uitdaging ligt erin om op zo'n manier aan leesbevordering te doen dat leerlingen bijleren en tegelijkertijd een fijne ervaring opdoen. Activerend lesgeven maakt dat mogelijk.

3. Activerende werkvormen: wat en waarom

Belangrijk is dat bij leesbevordering zoveel mogelijk leesplezier gegenereerd wordt en één van de manieren om kinderen en jongeren het plezier van lezen te doen ervaren, is het inzetten van activerende werkvormen.

Activerende werkvormen zijn werkvormen die we inzetten in de klas, met als doel de leerlingen actief te betrekken bij het lesonderwerp. De hoofdgedachte erachter is dat kennis beter blijft hangen als leerlingen zelf dingen gaan doen, in plaats van dingen ondergaan. Ze worden bij het hele onderwijsproces betrokken door mee na te denken, vragen te stellen, samen te werken en ook letterlijk te bewegen.

Belangrijk is wel dat de activering doelmatig is: leerlingen rond tafels laten lopen, omdat het leuk is, is niet voldoende. Leerlingen die elkaar moeten opzoeken om antwoorden op hun vragen te krijgen en daarvoor rond tafels moeten lopen; dat is echt activerend onderwijs.

Een bijkomend voordeel van activerend onderwijs is dat de werkvormen vaak verschillende vaardigheden aanspreken. Zeker bij een publiek met taalmoeilijkheden is elke gelegenheid waarbij taalhandelingen geoefend kunnen worden mooi meegenomen. Lezen draait niet langer alleen om leesvaardigheid oefenen, ook 'spreken', 'luisteren' en 'schrijven' komen aan bod tijdens het proces.

4. Werkvormen

Hieronder stel ik kort twee werkvormen voor die je kunt inzetten tijdens de les, ongeacht of je nu lesgeeft in het eerste leerjaar of in het zesde middelbaar, aan beginnende lezertjes of aan volwassenen. Tijdens de workshop testen we verschillende werkvormen uit. Achteraf is er ruimte voor praktijkuitwisseling.

4.1 Rasters: Bingo!

- Je vraagt leerlingen om in de les, of de dag vooraf, een kortverhaal te lezen of een fragment uit een boek. Iedereen moet dezelfde tekst lezen, want de leerlingen zul-

len er tijdens de les vragen aan elkaar over stellen. Als iedereen het fragment of het verhaal gelezen heeft, geef je hen een formulier met een raster:

Hij/zij vindt het verhaal mooi. Naam:	Hij/zij leest heel snel. Naam:	Hij/zij vindt het einde onverwacht. Naam:
Hij/zij lijkt op personage X. Naam:	Hij/zij vindt het verhaal moeilijk. Naam:	Hij/zij vindt het verhaal triestig. Naam:
Hij/zij wil nog een verhaal van dezelfde auteur lezen. Naam:	Hij/zij vindt het verhaal ontspannend. Naam:	Hij/zij vindt personage X dapper. Naam:

- Leerling A loopt rond met een raster en vormt vragen op basis van de zinnestjes in het raster, bijvoorbeeld: *Vind je het verhaal mooi?* Hij stelt die vraag aan leerling B die ook in de klas rondloopt. Als deze positief antwoordt, mag leerling A de naam van leerling B onder aan het vakje zetten.
- Zodra leerling A bij drie vakjes op een rij een naam heeft gezet, mag hij weer gaan neerzitten. (“BINGO!”)
- De leerkracht overloopt de oefening op het eind klassikaal. In plaats van te vragen wie het verhaal moeilijk vond, kan je vragen *Wie kent er iemand die het verhaal moeilijk vond?* en zo de antwoorden verkrijgen.
- Je kunt dan nog eens polsen bij leerling B (wiens naam op het papier van leerling A staat) of het juist is wat leerling A over hem/haar zegt.

4.2 Titels en teksten

- Leerlingen werken per twee of in grotere groepjes en krijgen een hoofdstuk uit een boek te lezen. Elk groepje of duo leest een ander fragment.
- Ze krijgen even de tijd om een geschikte titel te bedenken bij hun hoofdstuk. Die titel schrijven ze neer op een apart strookje.
- Wanneer elk groepje een titel heeft bedacht, haal je de teksten op en hang je ze aan de muur.
- Daarna haal je de titelstrookjes op en herverdeelt je ze.
- Elk groepje heeft nu een titel van een ander fragment, verzonden door een ander groepje.
- Nu mogen de leerlingen rechtstaan en proberen om de juiste titel bij het juiste fragment te hangen.
- De groepjes kijken of hun titel op de juiste plaats hangt.